

- a u slučaju bioloških ili kulturnih sustava upravo je o tome riječ - promatramo u njihovoj zaokruženosti, otkrivamo da su visokoproduktivni. Njihova »niska produktivnost«, kako to želi promatrati globalizirajuća misao, proizvod je pristupa koji vrednuje i odvaguje unutar jednodimenzionalnog okvira koji je opet povezan s instrumentalnim svjetonazorom. Primjerice, »kada se svinja ili krava sagledava naprosto kao bioreaktor koji treba stvoriti određenu vrstu kemikalije za farmaceutsku industriju, tada ju je moguće i reproducirati i redizajnirati bez ikakvih etičkih obzira. Raznolikost kao svjetonazor omogućava uočavanje raznolikih sastavnica, bez obzira na njihovu veličinu. Uvažavanje raznolikih uloga i međuovisnosti svih dijelova unosi ograničenja u naše eksploatiranje drugih vrsta te ograničava ljudsku drskost« (str. 138). Riječ je, dakle, o pomnom propitivanju postojanja i poštovanju svega života. Nužno je očuvati raznolikost jer u njoj leži budućnost postojanja. Za kraj možemo navesti rječitu *sliku* autoričina shvaćanja: ona ističe da je i sjeme malo, ali ono utjelovljuje »raznolikost i slobodu preživljavanja. A sjeme je još uvijek zajedničko vlasništvo sitnih indijskih seljaka. U sjemenu se kulturna raznolikost stječe s biološkom raznolikošću. Ekološki se aspekti združuju sa socijalnom pravdom, s mirom i demokracijom« (str. 141).

Možemo zaključiti da je riječ o djelu koje donosi niz značajnih komentara suvremene zbilje, stoga može biti zanimljiva mnogima.

Tomislav Krznar

PODRAVINA. Časopis za multidisciplinarna istraživanja, br. 12, vol. VI, Meridijani, Koprivnica, 2007.

U prosincu 2007. godine tiskan je posljednji broj časopisa Podravina s dvije teme: *Žene u povijesti Podravine* te *Pograničje Hrvatske i Mađarske*. Riječ je o još jednom bogatom interdisciplinarnom znanstvenom doprinosu i potvrdi kontinuiranog istraživačkog rada čiji je cilj afirmacija vrijednosti i značaja žene tijekom povijesti Podravine, kao i prilog poznavanju i razumijevanju života hrvatskog i mađarskog pograničja u dugoj povijesti.

U prvom članku, »Podravka Mara Matočec, prva seljačka književnica i političarka u Hrvatskom seljačkom pokretu (1918. - 1940.)«, redovna sveučilišna profesorica u mirovini Mira Kolar-Dimitrijević daje prikaz djelovanja podravske žene Mare Matočec kao dobar primjer ženskog angažmana u javnom životu, osobito u politici između dva svjetska rata. Mara Matočec bila je legenda seljačke žene u Radićevu pokretu te je svojim djelovanjem koje se dijeli u tri faze, iako neuka, uspjela uključiti seljačke žene u politiku i javno djelovanje. Ispočetka Mara Matočec piše pjesme o prirodi i one u kojima se odražava politički život. To je bio način upoznavanja seoskih žena Podravine s radom braće Radić i Hrvatske seljačke stranke. Poslije se intenzivnije uključuje u kulturno-prosvjetni rad koji je kulminaciju dosegno oko 1937. kada je bila i u Glavnom odboru Seljačke sloge. Do Drugoga svjetskog rata svojim je predavanjima, člancima i pjesmama bila prisutna na smotrama Seljačke sloge u Zagrebu te na mnogim drugim okupljanjima seljaka u sjevernoj Hrvatskoj. Odbivši suradnju s partizanima, Mara Matočec je zaboravljena. Ipak, njezino djelovanje u buđenju seoskih žena

za kulturni, prosvjetni i politički život ima neosporno značenje kada se govori o povijesti žena i ženskih pokreta u Hrvatskoj.

Ranko Pavleš iz Koprivnice u svom radu »Žene u srednjovjekovnoj Podravini« nastoji prikazati položaj žena u srednjovjekovnom društvu Podravine. U prvom dijelu rada navodi nekoliko primjera djelovanja kraljica, herceginja i banica na prilike u Podravini. Drugi dio opisuje položaj plemkinja, njihovo pravo stjecanja i raspolaganja imanjima, kao i oblike života plemićkih žena izvan poslova oko posjeda. Treće poglavlje analizira oskudne podatke o stanovnicama podravske varoši, građankama. U četvrtom dijelu navode se samo dva dokumenta u kojima se spominju pripadnice najbrojnijeg srednjovjekovnog staleža, tj. kmetice. Na kraju rada tek se usput spominju pripadnice drugih društvenih skupina.

Ivan Peklić iz križevačke Gimnazije Ivana Zakmardija Dijankovečkog u radu »O prosvjetnim djelatnicama iz Podravine (1890. - 1950.)« prikazuje život i rad prosvjetnih djelatnica koje su rođene na području nekadašnje općine Koprivnica. Rad je nastao na temelju izvorne arhivske građe koja se čuva u Hrvatskom državnom arhivu, a to su personalni dosjei prosvjetnih djelatnika. Autor se pozabavio samo prosvjetnim djelatnicama, a kao prilog donosi i njihove kratke biografije.

Dajući pregled novije povijesti koprivničke medicine s posebnim osvrtom na nekolicinu liječnica, Sanja Švarc-Janjanin u radu »Udio nekolicine liječnica u novijoj povijesti koprivničke medicine« opisuje početak osnivanja novih specijaliziranih bolničkih odjela, što počinje dolaskom prvoga kirurga L. Jurčića u Koprivnicu. U toj je eri posebno mjesto zauzelo sedam liječnica, prvih specijalistica uže struke, ujedno i osnivačica novih djelatnosti. Autor kronološki opisuje njihov pionirski rad i veliku važnost novih djelatnosti, bitnih za razvoj koprivničke medicine.

U radu »Osvrt na razvoj sestrinstva u Koprivnici« Krešimir Švarc opisuje razvoj sestrinstva u Koprivnici od dolaska prvih časnih sestara milosrdnica pa do prvih medicinskih sestara. Opisuje promjene i važnost rada prvih medicinskih sestara uz krevet bolesnika i njihova prva djelovanja u preventivnim aktivnostima. Posebno je obrađena ličnost m.s. Marije Brozović te njezin rad u Školskoj poliklinici. Ona je ujedno bila osnivačica i prva ravnateljica Bolničarske škole, a poslije i glavna sestra ustanove te veliki reformator sestrinstva uvođenjem odjelnih sestara.

Dijana Sabolović-Krajina u radu »Književnica Božena Loborec: prilog za biografiju« rekonstruirala je život i djelovanje književnice Božene Loborec uvidom u njezine publicističke radove i objavljene knjige, osobne dokumente, sjećanja njezinih prijatelja i učenika, književnoteorijske prikaze njezinih djela te intervju. Vrlo važan inspirativni element njezina književnog djelovanja su Koprivnica i ljudi Koprivnice koji su bili ishodište za teme i motive njezine kajkavske i štokavske poezije, romana, pripovijedaka, eseja, satira, feljtona, publicistike itd.

Josip Nakić Alfirević u radu »Zlata Bartl - Putokaz prema izvrsnosti« prikazuje život i stvaranje Zlate Bartl od njezina rođenja u Sarajevu, preko studija u Zagrebu i trnovitog puta do Koprivnice u koju se doselila 1. travnja 1955. godine. Zlata Bartl kao šefica laboratorija u Podravki predvodila je tim koji je koncipirao nove proizvode dehidriranih juha i Vegete.

U »Prilogu poznavanju ženskih društava u Koprivnici od 1878. do 1943. godine« Božica Anić i Vesna Peršić-Kovač nastojale su dati pregled ženskih društava koja su djelovala u Koprivnici od 1878. do 1943. godine. Utvrdile su da ih je na području grada Koprivnice djelovalo 12. U njihovu je istraživanju naglasak stavljen na pokušaj utvrđivanja područja rada društava, pri čemu su utvrdile da se ona uglavnom svode na karitativno, humanitarno, prosvjetno, kulturno i socijalno.

Svoj rad »Donosi li Drugi svjetski rat emancipaciju žena u koprivničku Podravinu? Prikaz ženskih aktivnosti i političke propagande u koprivničkim novinama i literaturi« Maja Blažek usmjerila je na analizu onih aktivnosti žena koprivničke Podravine tijekom Drugoga svjetskog rata koje spominju literatura i dostupne tiskovine toga vremena. Proces emancipacije autorica promatra s obzirom na način političkog osvješćivanja, prisutnost žena u javnoj sferi, njihovu zastupljenost u ratnoj djelatnosti te kroz poimanje morala i moralnog ponašanja. Autorica je također ustvrdila da se žena kao politički subjekt različito interpretirala tijekom rata, ovisno o političkoj frakciji i njezinim ideološkim potrebama.

Drugi dio časopisa Podravina koji se bavi temom pograničja Hrvatske i Mađarske počinje radom Szabolcs Varge »Veze između Slavonije i Južne Ugarske u prvoj polovici 19. stoljeća«, koji opisuje važnost tih veza. Autor opisuje tri grupe veza: crkvene i kulturne, vojne te gospodarske, pri čemu zaključuje da su bliske veze između Slavonije i Južne Ugarske međusobno utjecale na razvoj obje regije.

Hrvoje Petrić i Ivan Obadić u radu »O poplavama rijeke Drave u varaždinskoj i koprivničkoj Podravini od 17. do 19. stoljeća« govore o poplavama Drave na prostoru varaždinske i koprivničke Podravine tijekom 17., 18. i 19. stoljeća, stavljajući tu mikroregiju u širi srednjoeuropski kontekst. Također navode da su prvi detaljni planovi regulacije Drave počeli krajem 18. stoljeća, a važnost regulacija objašnjavaju učestalim poplavama koje su bile uzrok čestih migracija stanovništva uz rijeku te nekih upravnih promjena.

U radu Petra Feletara »Procesi depopulacije sjeverne Hrvatske između 1948. i 2001. godine« analiziran je razvoj broja stanovnika u deset županija sjeverne Hrvatske u razdoblju od popisa 1948. do 2001. godine. Autor je identificirao dvije karakteristične faze demografskog razvoja tog područja. U prvoj je fazi, tijekom intenzivnog procesa industrijalizacije, ukupan broj stanovnika rastao do 1981. godine, a u drugoj se fazi, u posljednjih 20 godina, broj stanovnika intenzivno smanjuje. Zamijećeno je da se proces depopulacije u sjevernoj Hrvatskoj odvija brže od prosjeka zemlje.

Posljednja tematska cjelina ovog broja Podravine jest prikaz novih knjiga i časopisa. Silvije Jerčinović dao je prikaz knjige »Razvojne karakteristike prekograničnih regija« Zsuzsane Bacsí i Erne Kovácsa, koja je izašla kao zajednički rad Poljoprivrednog fakulteta iz Keszthelyja i Visokog gospodarskog učilišta iz Križevaca u sklopu suradnje na projektu Iterreg III A, u kojemu je istraživano granično područje Hrvatske i Mađarske.

Goran Hutinec dao je pregled knjige »Međimurska povijest« Vladimira Kalšana u kojoj je obrađena cjelovita povijest Međimurja. Autor tu knjigu svrstava u postideološku historiografiju jer bez velikog emocionalnog naboja pripovijeda o potencijalno osjetljivim povijesnim temama te na taj način ocjenjuje da je Međimurje napokon dobilo moderni povijesni pregled.

Hrvoje Petrić prikazao je časopis Hrvatski sjever - književnost - kultura - znanost u izdanju Matice hrvatske iz Čakovca broj 1 - 4, tečaj XI, Čakovec 2006., koji je doživio 11. godinu izlaženja, a tema ovog broja je 30. godišnjica smrti dr. Zvonimira Žganca, jednog od najpoznatijih etnomuzikologa i važnoga hrvatskog narodnog prosvjetitelja u Međimurju.

Prikaz Podravskog zbornika broj 32, godište 2006., u izdanju Muzeja grada Koprivnice, načinio je Mladen Matica, a posvećen je 75. obljetnici hrvatske naivne umjetnosti, odnosno Hlebinskoj slikarskoj školi.

Željko Kraula napisao je prikaz knjige »Šufflayevo shvaćanje uloge povijesti u narodnoj svijesti Hrvata« Josipa Matote u izdanju Matice hrvatske, ogranak Bjelovar, 2006.

Na časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša Ekonomska povijest i ekohistorija, broj 2, Vol II, listopad 2006., osvrnuo se Tomislav Krznar.

Ivan Peklić dao je prikaz časopisa Povijesnog društva iz Križevaca Cris, broj 8.

Tomislav Krznar također je napisao i prikaz Zbornika radova s oko 200 stranica samoborskog ogranka Matice hrvatske u kojemu su otisnuti razni prikazi sa zajedničkom temom grada Samobora.

I konačno, Mario Kolar napravio je prikaz o dva skupa. Prvi je prikaz o znanstvenom skupu o Franu Galoviću, »Galovićevo književno djelo u doba hrvatske moderne i danas«, koji je održan 11. listopada 2007. godine u Koprivnici, u organizaciji ogranka Matice hrvatske Koprivnica. Drugi je prikaz znanstveno-stručnog skupa »Msgr. dr. Juraj Mađerec - život i djelo«, koji je održan 8. rujna 2007. godine u Molvama, u organizaciji Općine i župe Molve.

Silvije Jerčinović

Franjo Emanuel Hoško, *Biskup Vrhovac između baroka i liberalizma*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2007., str. 217

Krajem 2007. godine izdavačka kuća Kršćanska sadašnjost izdala je novu knjigu franjevca prof. dr. sc. Franje Emanuela Hoška, *Biskup Vrhovac između baroka i liberalizma*, poznatog i priznatog hrvatskog crkvenog povjesničara. Ova knjiga jedan je u nizu radova vezanih uz hrvatsku crkvenu povijest, koji su izašli iz pera fra Emanuela, a vrijeme na koje se odnosi, kraj 18. i početak 19. stoljeća, razdoblje je crkvene i društvene povijesti kojemu se autor u svojim radovima, tijekom desetljeća života i rada, najčešće vraćao i najviše njime bavio. Jozefinizam, taj osobiti oblik prosvjetiteljstva u habsburškim zemljama, njegov ideološki temelj, konkretna provedba i posljedice na uži crkveni i širi društveni život najčešća su tema znanstvenih radova ovog franjevca povjesničara. Povijest franjevac kontinentalne Hrvatske također je jedna od tema kojom se fra Emanuel često bavio u svojim crkveno-povijesnim znanstvenim radovima, o čemu svjedoče tri kapitalna djela, plod višegodišnjih istraživanja u domovini i inozemstvu: *Franjevci u kontinentalnoj Hrvatskoj*, *Franjevci i poslanje u kontinentalnoj Hrvatskoj* te *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*.

Ovom knjigom autor ostaje na području svoga užeg znanstveno-povijesnog rada, baveći se životom i djelom zagrebačkog biskupa Maksimilijana Vrhovca, čovjeka koji je obilježio

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic and Environmental History

Volumen IV. / Broj 4
Zagreb - Samobor 2008.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Sekcija za gospodarsku povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti Zagreb
(moderator: Hrvoje Petrić)

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (voditelj: prof. dr. sc. Drago Roksandić)

Urednici / Editors-in-chief:

Mira Kolar-Dimitrijević, Hrvoje Petrić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Nataša Štefanec, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (Zagreb, Hrvatska), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula, Hrvatska), Zrinka Blažević (Zagreb, Hrvatska), Tatjana Buklijaš (Cambridge, UK), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb, Hrvatska), Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Halil İnalçik (Ankara, Turska), Egidio Ivetić (Padova, Italija), Aleksandar Jakir (Split, Hrvatska), Silvije Jerčinović (Križevci, Hrvatska), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb, Hrvatska), Christof Mauch (München, Njemačka), Kristina Milković (Zagreb, Hrvatska), Ivan Mirnik (Zagreb, Hrvatska), Mirjana Morosini Dominick (Washington D.C., SAD), Géza Pálffy (Budimpešta, Mađarska), Daniel Patafta (Zagreb, Hrvatska), Lajos Rácz (Szeged, Mađarska), Gordan Ravančić (Zagreb, Hrvatska), Marko Šarić (Zagreb, Hrvatska), Nataša Štefanec (Zagreb, Hrvatska), Mladen Tomorad (Zagreb, Hrvatska), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Slavonski Brod, Hrvatska), Zlata Živaković Kerže (Osijek, Hrvatska)

Grafički urednik / Graphic design:

Alojz Zaborac

Prijelom / Layout:

Meridijani, Hrvoje Herceg

Lektura / Language editing:

Aleksandra Slama

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2008.

Adresa uredništva / Mailing address:

Hrvoje Petrić (urednik)
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH, Hrvatske gospodarske komore i Koprivničko-križevačke županije

---